

JÖNKÖPING UNIVERSITY

Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar på Ds 2025:24 – Hantering av överskott i inkomstpensionssystemet

Högskolan i Jönköping avstyrker förslaget i Ds 2025:24 om hanteringen av överskott i inkomstpensionssystemet. Underlaget är inte tillräckligt för att bedöma de långsiktiga konsekvenserna för pensionssystemets finansiella stabilitet.

Ingen synpunkt på avskaffandet av skuldposten

Vi begränsar våra synpunkter till de delar som rör den föreslagna konstruktionen av överskottsutdelning. Vi har ingen kommentar till förslaget om att avskaffa den historiska skuldposten mellan pensionssystemet och statsbudgeten.

Fortsatt asymmetri i regleringen av under- och överskott

Promemorian betonar att regelverket blir likformigt när balanstalet används för att hantera både underskott och överskott. Enligt vår bedömning finns dock en avgörande asymmetri i hur reglerna fungerar i praktiken, med viktiga konsekvenser för systemets finansiella stabilitet på lång sikt. Utdelning av överskott ger permanenta nivåhöjningar av pensionsbehållningar och pensioner. Bromsens effekter är däremot tillfälliga, eftersom pensionerna räknas upp snabbare när balanstalet åter överstiger 1 och därmed återställs till den nivå de skulle ha haft utan balansering. Gasen saknar en motsvarande återställningsmekanism, vilket innebär att dess effekter på pensionsskulden och utgifterna blir bestående.

Ingen försumbar risk att buffertfonderna urholkas

Denna asymmetri innebär också att risken för urholkning av buffertfonderna ökar. Promemorian beskriver riskerna som små, men oberoende analyser visar att risken inte är försumbar vid en balanstalsgräns på 1,15. Exempelvis visar en rapport från Stockholms universitet att sannolikheten för att buffertfonderna töms inom 50 år är 3–6 procent vid balanstalsgränser i intervallet 1,10–1,15, och Fredrik Palm visar i långtidsframskrivningar att risken för tömning är betydande om gasen aktiveras vid nivåer under 1,30. Enligt vår uppfattning bör försiktighetsprincipen väga tungt vid förändringar som påverkar systemets långsiktiga stabilitet.

Risk för fler balanseringsår och ökad politisk inblandning

Promemorian anger att förslaget stärker systemets självreglering. Vi delar bedömningen att ett regelverk som motverkar godtyckliga utdelningar är positivt. Samtidigt kan risken för mer frekvent

ADRESS: Jönköping University, P.O Box 1026, SE-551 11, Jönköping, Sweden

BESÖK: Gjuterigatan 5, Campus

TELEFON: +46 (0)36 10 10 00

WEBB: www.ju.se

ORG.NR: 826001-7333

REG.NR. F-SKATT: 556487-2769

PLUSGIRO: 326551-9

BANKGIRO: 5328-2455

balansering öka om buffertfonderna urholkas över tid. En sådan utveckling kan i sin tur leda till krav på kompensation eller andra åtgärder från statsmakterna. Den påstått stärkta självregleringen skulle därmed paradoxalt nog på längre sikt kunna resultera i fler inslag av diskretion och politisk inblandning.

Demografiska utmaningar

Promemorians bedömning av konsekvenser och risker bygger på simuleringar som i huvudsak baseras på historiska förlopp eller på statiska antaganden om framtiden. Det finns alltså ingen stokastisk modellering av framtida risker. Detta är problematiskt eftersom den framtida demografiska utvecklingen sannolikt innebär ökade risker. Fallande födelsetal, lägre nettoinvandring och en ökad försörjningsbörda kan leda till ett svagare avgiftsunderlag samtidigt som utgifterna stiger. I ett sådant läge ökar sannolikheten att balanseringen behöver aktiveras. Avgiftstillgången utgör omkring 84 procent av inkomstpensionens totala tillgångar. Det innebär att balanstalet i hög grad styrs av demografiska och makroekonomiska trender, oavsett hur buffertfonderna utvecklas.

Vidare utredning krävs innan ett införande

Mot denna bakgrund anser vi att en mer omfattande utredning behövs innan ett regelverk för överskottsutdelning kan införas. Promemorian konstaterar att inget talar emot utdelning så länge balanstalsgränsen sätts på en rimlig nivå. Underlaget räcker dock inte för att bedöma vad som är en rimlig nivå.

Vi delar uppfattningen att det är principiellt viktigt att ta ställning till hur eventuella överskott i pensionssystemet ska hanteras. En alltför stor överkonsolidering kan annars på sikt leda till godtyckliga omfördelningar av betydande resurser genom politiska beslut. Flera alternativa utformningar kring hur överskott kan och bör hanteras förtjänar dock att analyseras vidare. Hit hör bland annat att införa ett tak för gasens effekt, att sätta en högre balanstalsgräns, att ge större vikt åt fondstyrka eller att använda överskott för att stabilisera utgående pensioner i år med svag inkomstutveckling i stället för att höja dem ytterligare i goda år.

I detta ärende har prorektor beslutat. Johannes Hagen, biträdande professor har varit föredragande.

Salem Seifeddine

Prorektor, Jönköping University